

Матвейкін Михайло Денисович

Національний університет «Одеська юридична академія», студент 3-го курсу факультету прокуратури та слідства (кримінальна юстиція)

Науковий керівник:

Гуртієва Людмила Миколаївна,

доцент кафедри, кандидат юридичних наук,
доцент

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ: СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої держави 24.02.2022 р. призвело до зміни акцентів у діяльності державних органів, недержавних інститутів та всіх інших учасників суспільних відносин. Діяльність прокуратури України також зазнала певного впливу. У зв'язку з цим нами буде приділено увагу реалізації однієї з її конституційних функцій в умовах сучасного воєнного стану, а саме – здійсненню процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Перш ніж перейти до висвітлення обраної проблематики, зауважимо, що в юридичній літературі відсутнє єдине визначення цієї функції. Крім того, наявні випадки її зіставлення з прокурорським наглядом. Оминаючи детальне дослідження цього питання, що не є безпосереднім предметом дослідження, відзначимо точку зору МРуденка який вважає, що прокурорське процесуальне керівництво досудовим розслідуванням є самостійним напрямком прокурорської діяльності що спрямований на забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування – дослідження всіх обставин вчиненого кримінального правопорушення з метою надання зібраним доказам належної правової оцінки, що вказує на функціональний характер вказаної прокурорської діяльності [4, с. 20].

Задля наочного підтвердження впливу воєнного стану на цю функцію прокуратури будуть порівняні кількісні показники випадків процесуального керівництва досудовим розслідування у кримінальних правопорушеннях, що більше пов'язані з воєнним станом та воєнними діями.

Так, як свідчать узагальнення Офісу Генерального прокурора, у січні 2023 р. усього обліковано:

810 злочинів проти основ національної безпеки України (з них 69 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 23 за якими провадження направлено до суду);

599 кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (з них 187 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 61 за якими провадження направлено до суду);

1841 кримінальне правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (з них 50 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 25 за якими провадження направлено до суду);

5361 кримінальне правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (з них 88 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 33 за якими провадження направлено до суду) [1, с. 2].

Щодо січня 2022 р., то кількість облікованих правопорушень становила:

72 злочини проти основ національної безпеки України (з них 9 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 1 за яким провадження направлено до суду);

103 кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (з них 17 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 14 за якими провадження направлено до суду);

293 кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) (з них 66 кримінальних правопорушень, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та 43 за якими провадження направлено до суду);

24 кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (відсутні кримінальні правопорушення, у яких особам вручено повідомлення про підозру, та відсутні правопорушення за якими провадження направлено до суду) [2, с. 2].

Таким чином, загальна кількість випадків процесуального керівництва у провадженнях щодо:

кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України зростає у 11,2 рази;

кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці у 5,8 разів;

кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) у 6,2 рази;

кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку у 223,3 рази.

У якості прикладу реалізації цієї функції можна навести такий випадок. За процесуального керівництва Рівненської спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері Західного регіону викрито та повідомлено про підозру службовій особі одного із регіональних органів Служби безпеки України за фактом виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії РФ проти України (ч. 3 ст. 436-2 Кримінального Кодексу України) [3]. Як свідчать відомості з офіційних вебсайтів органів прокуратури, подібні випадки відкриття проваджень за підозрою державних службовців у вчиненні тотожних правопорушень мають, на жаль, непоодинокий характер. Така ситуація потребує вирішення шляхом, до прикладу, приділення більшої уваги морально-етичним властивостям кандидатів на посаду державного службовця під час проходження конкурсу на посаду. Крім того, прояви колабораціонізму всередині правоохоронних органів негативно впливають на рівень довіри населення до них та рівень поваги з боку європейських партнерів, що в умовах війни є неприпустимим.

Підсумовуючи проведене дослідження, можна зробити висновки щодо: 1) суттєвого збільшення кримінальних правопорушень, які безпосередньо пов'язані з воєнним станом в країні; 2) наявності випадків колабораціонізму всередині правоохоронної системи України, що покладає на органи прокуратури ще більшу відповідальність перед суспільством та державою під час здійснення процесуального керівництва; 3) підтримання довіри та поваги населення до органів прокуратури шляхом висвітлення своєї діяльності на офіційних вебсайтах щодо воєнних злочинів (новини, статистична звітність як Офісу Генерального прокурора, так і обласних прокуратур).

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень 2023 р. Вебсайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень 2022 р. Вебсайт Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
3. Повідомлено про підозру співробітниці СБУ, яка виправдовувала дії окупантів. Вебсайт Офісу Генерального прокурора. 02.03.2023. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/povidomleno-pro-pidozru-spivrobitnici-sbu-yaka-vipravdovuvala-diyi-okupantiv>
4. Руденко М. В. Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як нова (конституційна) функція прокуратури України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «ПРАВО». 2017. Вип. 24. С. 19–23.